

89-5

L 115 1/2

LATVIJAS-LIETUVAS-IGAUNIJAS APVIENOŠANĀS PRIEKŠVAKARĀ

Lietuvos republ. prezid.
A. Smetona !

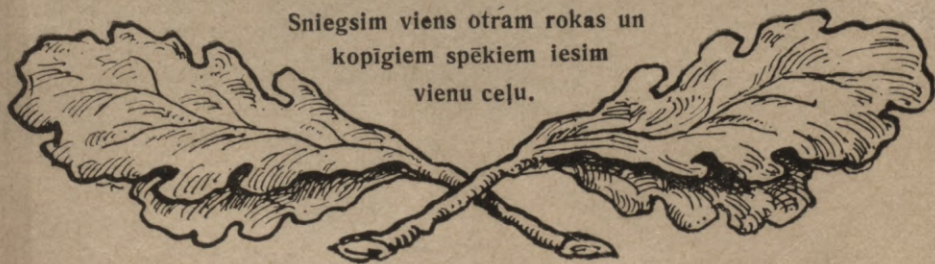

Latvijas valsts prezid.
A. Kviesis

Igaunijas valsts vecātais
K. Petss

Sniegsim viens otram rokas un
kopīgiem spēkiem iesim
vienu ceļu.

L 89-9
115 / m/f

L
9

J. A. Tautskalns

LATVIJAS-LIETUVAS-IGAUNIJAS APVIENOŠANĀS PRIEKŠVAKARĀ

Ja visi ūdentīgi reizē ietu,
Kas tad par strauju straumi skrietu;
Bet kad tie cits par citu plūst,
Tad daudziem smiltis jāizžūst.

Rūckerts

1 9 3 3
Panbaltijas part. dibin. komitejas izdevums

~~211446~~ (Π) (F)

14.

L.V.R.
247495

3.V.99. 0307070006

Kas tēvu zemei postā ejot nedomā
par viņas glābšanu, bet domā citas do-
mas, nav cienīgs, ka dzīvo brīvā valstī.

Klingers.

2

I.

Lai Baltijas tautu domas un sen lolotās idejas kļūtu par īstību — tiek dibināta Panbaltijas partija. Tā ir latviešu tautas partija, kuŗa cīnīsies par jaunu, gaišāku dzīvi, kuŗa centīsies mazināt tautas ciešanas, nabadzību, trūkumu un vispārēju postu. Panbaltijas partija darīs visu iespējamo, lai, līdz ar Lietuvju un Igaunju tautām, Latvju tautai tiktu nodrošināta brīvība un labklājība, lai lielās kaimiņtautas nekad vairs nevarētu sapņot par Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu iznīcināšanu. Panbaltijas partija ies ceļus kopā ar Latvju, Lietuvju un Igaunju tautām un centīsies panākt, lai šīs tautas tiešām kļūtu viena otrai tuvas, lai liktenis nekad šīs trīs tautas nevarētu izšķirt un viņas kļūtu kā viena klusa, darbīga un dzīves priekā pukstoša ģimene, kuŗas locekļi viens otrā redzētu savas cerības un prieku. Lai Lietuvju un Igaunju tautu bēdas un prieki būtu arī Latvju tautas bēdas un prieki, un lai katra no viņām saprastu, ka otras tautas nāve ir arī viņas nāve.

Panbaltijas partija necīnīsies pret partijām un atsevišķām tautas šķirām; Panbaltijas partijas sapnis: vispārēja Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu labklājības un brīvības nodrošināšana, un sakarā ar to viņa ies pilnīgi jaunus, vēl nestaigātus ceļus.

Panbaltijas partija cīnīsies un centīsies salaust tos aizspriedumus, kas Latvju, Lietuvju un Igaunju tautas attālinā un skalda to vienprātību un draudzību. Viņa cīnīsies arī pret lielajām tautām, kuŗām pret Baltijas valstīm ir agresīvi plāni, kā arī pret visiem pesimistiem un elementiem, kuŗi nīcinā Panbaltijas partijas idejas un aiz dažādiem aizspriedumiem, enerģijas un drošas gribas trūkuma kāvē un traucē Latvijas, Lietuvas un Igaunijas apvienošanu un šo triju tautu ciešu sadarbību, brīvības un labklājības nodrošināšanai.

Panbaltijas partija cīnīsies pret šovinismu, kultūras grāvējiem, brīvības žņaudzējiem, tikumu, reliģijas un tautu tradīciju mīdītājiem un nīcinātājiem, kā arī naida sludinātājiem.

Panbaltijas partija silti simpatizēs katram nopietnam darbam un pasākumam, katrai drošai gribai, kuŗa ved pie cerībām, gaišākas dzīves, cēlākiem un kulturēliem mērķiem.

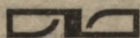
Kāpēc Latvijai, Lietuvai un Igaunijai pilnīgi jāapvienojās vienā Panbaltijas valstī?

Tāpēc, ka Baltijas valstu savienībai, kuŗa balstītos vienīgi uz attiecīgiem, savstarpējiem līgumiem, Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu dzīvē nebūtu nekādas reālākas nozīmes.

Valūtas, rūpniecības un ārējās tirdzniecības pārveidošana ir nepieciešama, jo tā ir vienīgā iespējamība tumšo mākoņu izklaidēšanai, kas patreiz tik cieši ir savilkušies ap šo triju tautu padebešiem, un padarīt dzīvi gaišāku, drošu un nesatricināmu.

Panbaltijas partija nekad neatkāpsies no savām idejām un viņa ir pārliecināta, ka tā agrāk vai vēlāk uzvarēs un sasniegs savu valdzinošo mērķi, jo šis mērķis ir arī visas Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu augstākais mērķis, cerība un sapnis.

Ar gaišu prātu, drošu enerģiju un skaidru gribu Panbaltijas partija sāļūzis visus šķēršļus un agri vai vēlū līdz ar visu Latvju, Lietuvju un Igaunju tautām svētis savu uzvaru. Panbaltijas partija tic, ka šie uzvaras svētki nāks daudz agrāk, nekā pašreiz vēl to varam iedomāties.

Panbaltijas partijas mērķis.

(Uz kādiem pamatiem Latvijai, Lietuvai, Igaunijai jāapvienojas).

1). Latvijas—Lietuvas—Igaunijas apvienošanās pamatprincipam jābūt: godam, augstsirdībai, saprātam un demokrātismam.

2). Apvienojoties kopējā Panbaltijas valstī, atsevišķo Baltijas valstu robežas jāiznīcinā uz visiem laikiem, un to teritorijas jāapvieno vienā vienīgā teritorijā, kas sauktos par Panbaltijas valsts teritoriju. Latvijai, Lietuvai un Igaunijai jāklūst par vienu kopēju nesaskaldamu valsti ar kopēju valstsprezidentu, kontroli, saeimu un valdību. Panbaltijas galvaspilsētai jāizrauga vieta visizdevīgākajā punktā, no kuŗa viegli varētu pārvāldīt visas trīs sastāvdaļas.

3). Tagadējās Baltijas valstu galvaspilsētas kļūtu par Panbaltijas provinču vai gubernu pilsētām. Panbaltija sastādītos no trim gubernām un atsevišķas, nevienā gubernā neietilpstošas galvaspilsētas. Tagadējās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas teritorijas kļūtu par Panbaltijas gubernu teritorijām. Tādā kārtā Panbaltijā būtu trīs gubernas: Latvijas, Lietuvas un Igaunijas. a) Šo gubernu pārvaldniekus — gubernātorus ieceltu valsts prezidents ar saeimas piekrišanu. Latvijas gubernātoru rezidence būtu Rīga, Lietuvas — Kauņa un Igaunijas — Tallina. b) Katrā gubernā par gubernātoru varētu būt tikai vietējās tautības persona. c) Saeimai būtu tiesība prasīt, lai valsts prezidents atceļ no amata Panbaltijas idejai nepiemērotus gubernātorus un to vietā ieceļ jaunus, pie kam katras gubernas pārvaldnieka atcelšanu varētu prasīt šīs gubernas tautiskās frakcijas vairākums. Bet ja, piem., Lietuvju frakcija vēlētos, lai tiktu atstādīnāts no amata Latvijas vai Igaunijas gubernātors, tad viņas prasība tikai tad būtu ievērota, ja šo prasību atbalstītu vispārējais saeimas vairākums. Tas pats attiektos arī uz Latvju vai Igaunju frakcijām, ja viņas vēlētos lai tiktu atstādīnāts no amata Lietuvas gubernātors u. t. t.

4). Pēc Latvijas, Lietuvas un Igaunijas apvienošanās Panbaltijas pavalstniecību iegūtu visi šo triju valstu tagadējie pilsoņi, kā arī tie latvieši, lietuvieši un igauņi, kas patreiz uzturās ārzemēs un vēlētos atgriesties jaundibinātajā tēvijā uz pastāvīgu dzīvi. Sveštautieši, kuŗi pirms Latvijas, Lietuvas, Igaunijas apvienošanās nebūtu bijuši kādas no šīm valstīm pavalstnieki, Panbaltijas pavalstniecību nekad vairs nevarētu iegūt. Sveštautieši, kam būtu Panbaltijas pavalstniecība, bet kuŗi, aizceļojuši uz ārzemēm, vēlētos no vi-

ņas atbrīvoties, viņus bez mazākās vilcināšanās tūlīt būtu jāatbrīvo, līdz ar to no jauna iegūt Panbaltijas pavalstniecību viņi, kā vienkārši svešautieši, nekad vairs nevarētu.

5) Ikvienu Panbaltijas pilsoņa pasē jābūt atzīmētai tā tautibai. Panbaltijas pilsoņu tautība būtu stingri nosakāma pēc tēva tautības. Grozīt savu tautību Panbaltijas pilsoņiem nebūtu atļaujams un par nepareizu tautības apliecinājumu būtu sodami ar likumā paredzēto sodu.

6) Panbaltijas valstsvalodas būtu trīs: latviešu, lietuviešu un igauņu, no kurām nevienai nebūtu piešķirtas sevišķas privilēģijas. Galvaspilsētā visi dokumenti un sarakstīšanās tiktu vesti visās trīs valodās, bet gubernās — tikai vietējā valodā: Latvijas gubernā — latviski, Lietuvas — lietuviski un Igaunijas — igauņiski. Privātie iestādes visā Panbaltijā baudītu pilnīgu valodas brīvību, lietojot vienu no vietējām valodām. Krievu un vācu valoda būtu izmetamas no Panbaltijas oficiālo valodu saraksta. Pamat- un viduskolās tiktu mācītas visas trīs vietējās valodas, bet katras tautības pamat- un vidusskolai tomēr jābūt mātes valodai. Svešās valodas no pamatskolām būtu jāizmet.

7) Pamatskolas izglītība visiem bērniem obligātoriska, pie kam ikviens var apmeklēt tikai savas tautības mācību iestādes. Tas pats attiektos arī uz vidus un augstskolām, kā arī uz kara skolām un citām izglītības iestādēm.

8) Panbaltijas valsts satversme garantētu visām tautībām ticības brīvību, tomēr kā oficiāli skaitītos vienīgi luterāņu un katoļu baznīcu atzītie svētki, kā arī visu triju tautu nacionālie svētki.

9) Panbaltijas armija dalītos triju tautību kara vienībās, no kurām ikvienā tiktu lietota mātes valoda: latvju pulkos latviešu, lietuvju — lietuviešu, igauņu — igauņu. Šo pulku komandējošais sastāvs līdz ar pulka komandiera postenim būtu izlasāms tikai no attiecīgo tautu virsniekiem. Pulku noņemšanu noteiktu Panbaltijas valdība un saeima. Karaspēka daļu noņemšana būtu sadalāma sekoši: latviešu pulki — Lietuvā un Igaunijā; lietuviešu pulki — Latvijā un Igaunijā, un igauņu pulki — Latvijā un Lietuvā. Šāda pulku noņemšana katrā ziņā sekmētu visu triju tautu draudzību.

10) Minoritātu pilsoņiem, kaut arī tie būtu Panbaltijas pavalstnieki, nebūtu tiesības ieņemt valstsprezidenta, saeimas deputātu, ministru un valsts un pašvaldības iestāžu ierēdņu amatus.

4

Tomēr privātos uzņēmumos tie baudītu visiem pārējiem pilsoņiem līdzīgas tiesības.

11) Panbaltijas galvaspilsētā jānodibina kopēja latviešu, lietuviešu un igauņu universitāte, kur mācības pasniegtu parāllēli visās trīs valodās. Bez tam provinču lielpilsētās paliktu arī tagadējās augstskolas, kuru programmās nekādas pārmaiņas nenotiktu. Galvaspilsētā bez tam atrastos arī karaskola un citas augstākās mācību iestādes, kā dažādi institūti, akadēmijas u. t. t., kur mācības tiktu pasniegtas latviešu, lietuviešu un igauņu valodā.

12) Panbaltijas valsts galva būtu valstsprezidents, ko uz desmit gadiem ievēlētu pati tauta. Vēlēšanās varētu piedalīties visi latviešu, lietuviešu un igauņu tautību pilsoņi, kas bauda Panbaltijas pavalstniecību un ir sasnieguši divdesmit vienu gadu. Mazākumtautībām vēlēšanu tiesības nebūtu piešķiramas.

13) Kandidātu valstsprezidenta amatam uzstādītu saeima, pie kam kandidēt varētu vienīgi tie pilsoņi, ko atbalsta saeimā visu triju vietējo tautību frakciju vairākumi.

14) Panbaltijas saeima būtu vēlējama uz deviņiem gadiem. Vēlēšanās varētu piedalīties tikai latviešu, lietuviešu un igauņu tautību pilsoņi, ne jaunāki par trīsdesmit gadiem, pie kam precētām sievietēm šī tiesība netiktu dota.

15) Panbaltijas satversmē paredzētu saeimā vietas četrpadsmit grupu pārstāvjiem. Šo pārstāvju uzdevums būtu aizstāvēt savas šķiras, vai sava aroda intereses un labklājību. Grupas sadalītos šādi: 1) zemnieku, 2) sikgruntnieku, 3) strādnieku, 4) amatnieku, 5) valsts ierēdņu, 6) privātiesāžu darbinieku, 7) rūpnieku, 8) tirgotāju, 9) siktirgotāju, 10) mākslinieku, 11) brīvo profesiju, 12) armijas, 13) katoļu baznīcas un 14) luterāņu baznīcas grupas. Ikviens no šīm grupām aizstāvētu to Panbaltijas pilsoņu intereses un labklājību, kas pie viņas piederīgi. Pilsoņu iedalīšanu vienā vai otrā no šīm grupām noteiktu valdības iestādes. Grupās būtu sadalīti visi Panbaltijas pilsoņi šādi:

- 1) Zemnieku grupā — visi tie zemnieki, kuņu zemes platība pārsniedz 10 ha.
- 2) Sikgruntnieku grupā — visi tie lauksaimnieki, kuņu zemes platība nepārsniedz 10 ha.
- 3) Strādnieku grupā — visdažādāko nozaļu strādnieki.
- 4) Amatnieku grupā — visdažādāko nozaļu amatnieki.
- 5) Valsts ierēdņu grupā — visi valsts un pašvaldību ierēdņi.

- 6) Privātiestāžu darbinieku grupā — visdažādāko privātiestāžu ierēdņi un kalpotāji.
- 7) Rūpnieku grupā — visi lielrūpnieki un sīkrūpnieki.
- 8) Tirgotāju grupā — visi lieltirgotāji.
- 9) Sīktirgotāju grupā — visi sīktirgotāji.
- 10) Mākslinieku grupā — visi aktieri, mūziķi, gleznotāji, rakstnieki un citi mākslas darbinieki.
- 11) Brīvo profesiju grupā — visi tie, kuri būtu beiguši dažādas akadēmijas, kā profesori, ārsti, juristi, inženieri, agronomi un t. t.
- 12) Armijas grupā — visi Panbaltijas armijas virsnieki un apakšvirsnieki, kuri dienētu armijā uz brīvīguma pamata.
- 13) Katoļu baznīcas grupā — visi katoļu ticības mācītāji, ērģelnieki un baznīcas apkalpotāji.
- 14) Luterāņu baznīcas grupā — visi luterāņu ticības mācītāji, ērģelnieki un baznīcas apkalpotāji.
- 16) Ikvienas grupas intereses saeimā aizstāvētu deviņi tautas vietnieki, kas sadalītos šādā kārtā: trīs no latviešiem, trīs no lietuviešiem un trīs no igauņiem.

17) Pirms vēlēšanām valsts-prezidents dotu rīkojumu partijām uzstādīt kandidātus grupu pārstāvju amatam saeimā. Uz katru grupu kandidēt būtu tiesības visām politiskām partijām, kuŗas atrastos Panbaltijas valsts teritorijā, pie kam partijām būtu tiesība uzstādīt arī vairākus kandidātus. Gadījumā, ja partijas nevar vienoties par kandidātu uzstādīšanu, tos izvēlās pati valdība. Katra partija varētu uzstādīt tikai savas tautības kandidātus.

18) Pie balsošanas ikvienam pilsonim būtu jauzrāda pase, pēc kam tas saņemtu kandidātu sarakstu ar tās grupas un tautības priekšstāvju vārdiem, pie kuŗas viņš pats pieder. No šīs listes nostrīpotu sev nepatikamos kandidātus, atstājot tikai trīs piemērotākos, pēc kam listi iemestu urnā.

19) Vēlēšanu ceļā saeimā iekļūtu pa deviņiem pārstāvjiem no katras grupas, kas savukārt sadalītos sekoši: trīs latvieši, trīs lietuvieši un trīs igauņi. Pie kam minimālais balsu skaits nebūtu nosakāms, bet par ievēlētiem skaitītos tie kandidāti, kas dabūjuši vairāk balsu.

20) Ievēlētie saeimā pārstāvji aizstāvētu to pilsoņu grupu intereses, kuŗas tos būtu ievēlējušas tautas vietnieku namā.

21) Saeimā deputāti pēc savas tautības sadalītos trijās frak-

cijās: latviešu, lietuviešu un igauņu. Tā tad katrai tautībai saeimā būtu 42 pārstāvji, bet visai Panbaltijas valstij kopā — 126.

22) Panbaltijas valdību sastādītu Panbaltijas valsts prezidents. Valsts prezidentam būtu tiesība ministrus katrā laikā atstādināt no amata un viņu vietās iecelt jaunus. Ministriem, pret kuriem nostātos saeimas vairākums, būtu jāatkāpjas.

23) Likumu izdošanas tiesība būtu piešķirta vienīgi valstsprezidentam. Likumi tiktu izdoti dekretu veidā, tomēr tie nedrīkstētu runāt pretim valsts satversmei. Pretējā gadījumā saeimai būtu tiesība nostāties pret šo likumu opozīcijā. Ja divas trešdaļas ($\frac{2}{3}$) tautas vietnieku nostātos pret izdoto likumu — valstsprezidentam būtu izsludināto likumu jānodod valsts tiesai. Ja valsts tiesa likumu atzītu par runājošu pret Panbaltijas valsts satversmi, valstsprezidentam izdoto likumu būtu nekavējoties jāatceļ pirms tas stājās spēkā.

24) Valsts tiesu ikgadus ievēlētu saeima, un tā sastādītos no deviņām personām — juristiem, no katras tautības pa trim.

25) Visas balsošanas Panbaltijas saeimā būtu atklātas.

26) Tautas vietnieku galvenais pienākums būtu sargāt tautas labklājību un valsts satversmi. Saeimas grupām būtu sīki jāapgaismo valdībai savu pilsoņu stāvoklis. Tam būtu jāceļ valdības priekšā dažādi projekti un plāni lai paceltu savas grupas pilsoņu labklājību.

27) Visus projektus un plānus, ko iesniegtu grupu pārstāvji, valdība sīki iztīrītu un apspriestu. Ja iesniegtais projekts izrādītos reāls un nāktu tautai tiešām par labu, valdībai būtu jācenšas šo projektu pilnīgi, vai arī daļai izvest dzīvē. Turpretim satversmei pretrunīgu, vai tautas labklājībai kaitīgu projektu valdībai būtu tiesība noraidīt.

28) Panbaltijas valsti partijām būtu dota iespēja piedalīties valsts dzīvē tikai tik daudz, cik ir vajadzīgs, lai lietīši varētu ņemt daļību pie kopējā valsts radoša darba.

29) Ļoti svarīga problēma ir valsts finanses. Panbaltijā pastāvētu divas valutas: viena iekšējiem apgrozījumiem, otra ārējiem; pēdējās pamats un nodrošinājums būtu zelts, un tā tiktu lietota vienīgi saistījumu kārtīšanai ar ārzemēm. Panbaltijas iekšējā valūta balstītos savukārt uz ārējo un tā būtu izlaižama pēdējās trīskārtējās apmēros, t. i. pret katru 1.000.000 ārējās valūtas — 3.000.000 iekšējās. Tā tad Panbaltijas iekšējās valūtas 3. vie-

ninieki bātu segti ar vienu Panbaltijas ārējās valutas vieninieku. Iekšējā valuta būtu apgrozībā vienīgi vietējā rakstura darījumos.

30) Panbaltijā nebūtu privātbanku. Tur būtu vienīgi valsts-banka ar nodaļām visās lielākās pilsētās. Ar privāto banku iznīcināšanu valsts iekšējā dzīve būtu pasargāta no finansu katastrofām.

31) Divvalutas sistēma pasargātu valsti no satricinājumiem, jo iekšējā valuta nekad nevarētu aizplūst uz ārzemēm. Ja ārējās valutas krājumi gadījumā izsīktu, tad tomēr Panbaltijas valsts iekšējā dzīve ļoti maz tiktu aizkārta un arī tam drīz būtu jāizbeidzās, līdz tikai palielinātos ārējās valutas krājumi.

32) Līdzšinējie privātie rūpniecības uzņēmumi varētu pastāvēt arī Panbaltijā; tomēr dibināt jaunus, lielākus uzņēmumus privātpersonām tad vairs nebūtu atļauts. Panbaltijas valsts censtos vietējo lielrūpniecību pēc iespējas pārņemt savās rokās. Lai novērstu pārprodukciju un kārtīgi regulētu tirgu, visi rūpniecības ražojumi ietu apgrozībā caur rūpniecības ministriju. Tā tad arī privātā rūpniecība varētu ražot produktus vienīgi tirdzniecības un rūpniecības ministrijai, kas par tām samaksātu skaidrā naudā. Tā iegūtās preces ministrija novietotu savās noliktavās, lai vēlāk meklētu tām noņēmējus kā iekš—, tā arī ārzemēs. Ja noliktavās rastos kādu ražojumu sastrēgums, tirdzniecības ministrijai būtu tiesība dot attiecīgai fabrikai rīkojumu darbus sašaurināt, vai uz laiku pat pilnīgi pārtraukt. Ministrija arī iekārtotu rūpniecības iestāžu darbus tā, lai ziemā, kad parasti mēdz iestāties bezdarbs, tās strādātu divās, vai trīs maiņās.

33) Panbaltijā valsts pārņemtu savās rokās vispirmā kārtā šādas rūpniecības nozares: tekstilrūpniecību, ādu, metāla, papīra, gumijas, sērskociņu, finiera, stiklu un vēl dažas citas. Tirdzniecības un rūpniecības ministrija rūpētos arī par preču kvalitātes paaugstināšanu.

34) Sīkrūpniecības ražojumi — t. i. tie, kušu izgatavošanā valdība neatrastu par vajadzīgu iejaukties — ietu tirgū bez tirdzniecības un rūpniecības ministrijas starpniecības.

35) Panbaltijas valdība rūpētos par visplašāka apmēra darbu sarīkošanai vasaras sezonā. Visi ceļi valstī tiktu pārvērsti šosejās, būvēti jauni dzelzceļi, rakti kanāli un celti tilti. Visa nederīgā zeme tiktu kultivēta un pārvērsta tīrumos un mežos.

36) Tirdzniecības un rūpniecības ministrija pārņemtu savā zināšanā arī visu Panbaltijas ārējo tirdzniecību — kā importu, tā

eksportu. Privātpersonām vairs nebūtu tiesību uzturēt nekādu tirdzniecisku sakaru ar ārzemēm.

37) Pārņemot Panbaltijas ārējo tirdzniecību un iekšējo lielrūpniecību valsts rokās šim nozarem būtu iespēja turpmāk attīstīties vēlamā virzienā. Tirdzniecības un rūpniecības ministrija censtos pēc iespējas vairāk paplašināt Panbaltijas eksportu un uzmanītu, lai imports nekad nepārsniegtu eksportu.

38) Panbaltijās iekšējā tirdzniecība netiktu aizkārtā un viņa pilnīgi tiktu atstāta privātpersonu-tirgotāju rokās. Tomēr preču cenas noteiktu un regulētu tirdzniecības un rūpniecības ministrija.

39) Vietējiem tirgotājiem ar pieprasījumiem pēc precēm būtu jāgriežas tirdzniecības un rūpniecības ministrijā, kuŗa pieprasījumus censtos nekavejoši apmierināt.

40) Visus strādnieku jautājumus Panbaltijā kārtotu tautas labklājības ministrija, kas pārņemtu savās rokās arī slimo kases, apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem, bāreņu un nespējnieku patversmes. Pašvaldībām vairs nebūtu jā rūpējās par bezdarba apkaŗošanu, jo to uzņemtos Panbaltijas centrālā valdība.

41) Tautas labklājības ministrija gādātu arī par invalīdiem, dodot tiem piemerotu darbu, vai arī izsniedzot tiem kārtīgu palastu.

42) Strādniekam būtu jāstrādā četrdesmit stundas nedēļā, pie kam algu tam noteiktu valdība.

43) Ikvienam strādniekam un ierednim, kas sasniedzis sešdesmit piecu gadu vecumu, tautas labklājības ministrija maksātu pensiju, kas nedrīkstētu būt mazāka par algu, kādu darbinieks saņēmis pēdējo piecu gadu laikā. Uz pensiju būtu tiesība ikvienam strādniekam un ierednim, kas nostrādājis vismaz divdesmit gadus.

44) Panbaltijas galvaspilsētas pārvaldīšana būtu uzticama nevis pašvaldībai, kā provinču pilsētās, bet gan īpašai ministrijai, kas sauktos par „Galvaspilsētas ministriju“ un kuŗas vadītājs būdītu tādas pat tiesības kā pārējie ministŗu kabineta locekļi.

45) Panbaltijas galvaspilsētai jābūt modernai, skaistai un grandiozai. Tās izveidošanā piedāļitos visu triju tautu apdāvinātākie specialīstī. Šajā pilsētā jābūt sporta stadioniem, plašiem dārziem, pilīm, muzejiem, baznīcām, teātrīem un operām, kā arī moderniem debesskrāpjiem, kur būtu ierīkotas priekšzīmīgas viesnīcas un citas kultūras cilvēka dzīvē nepieciešamas iestādes. Par visu to rūpētos „Galvaspilsētas ministrija“. Ikviens strādnieks un

Ierēdnis pilsētas nomalē varētu uz ērtiem un izdevīgiem noteikumiem iegūt sev nelielu zemesgabaliņu ģimenes mājiņas uzcelšanai un dārziņa ierīkošanai, kur pēc darba atrastu sev miesīgu un garīgu atpūtu. Ielas šeit, tāpat kā visā galvaspilsētā, būtu asfaltētas, trotuāri plati un glīti. Tāpat ikvienā namā jābūt kanalizācijai, ūdensvadām un elektrībai, lai nekur netrūktu moderno ērtību. Ārpus pilsētas paceltos milzīgas fabrikas un preču noliktavas.

Bez tam galvaspilsētā tiktu nodibinātas plašas bērnu un nespējnieku patversmes veselu kvartālu apmēros, kur nedrīkstētu trūkt arī plašu dārzu un krāšņu parku, lai nespējnieki varētu mierā un laimē pavadīt sava mūža vakaru, bet bērni smelties veselību un dzīvesprieku.

46) Galvaspilsētai jāklūst par visas Panbaltijas valsts satiksmes, tirdzniecības, rūpniecības, kultūras, mākslas un sabiedriskās dzīves centru.

47) Latvijai, Lietuvai, Igaunijai apvienojoties, arī viņu mākslas iestādēm būtu jāapvienojās pēc augstākās izglītības iestāžu priekšzīmes. Tagadējie so triju tautu teātri arī turpmāk varētu palikt negrozīti. Tomēr Panbaltijas galvaspilsētas teātru dzīve būtu nostādama uz jauniem pamatiem. Vīspirms, tur būtu jānodibinā grandioza opera, kuņas skatuvi varētu izmantot pēc kārtas visu triju tautu trupās. Pēc tā paša parauga varētu iekārtot arī citus teātrus.

48) Literatūras jautājuma kārtošana piekristu izglītības ministrijai, kas paturētu sev tiesības arī visu tulkoto darbu — romānu, stāstu, lugu, dzeju un pasaku — izdošanai latviešu, lietuviešu un igauņu valodās. Ar to būtu nodrošināta vietējo rakstnieku eksistence. Origināldarbu izdošana turpretim paliktu privatizdevēju rokās. Šādā kārtā Panbaltijas grāmatu tirgus būtu pasargāts no mazvērtīgo tulkojumu plūdiem, kas savukārt dotu iespēju vairāk attīstīties latvju, lietuvju un igauņu oriģinālliteratūrai.

49) Izglītības ministrijas uzdevums bez tam vēl būtu rūpēties par rakstnieku, gleznotāju, mūziķu un aktiešu labklājību, lai tie varētu pilnā mērā attīstīt savu talantu. Labākie darbi būtu godalgojami, piešķirot to autoriem pabalstus un stipendijas, kā arī sargājot viņu tiesības.

50) Izglītības ministrijai būtu jāpārņem savās rokās vietējo filmu rūpniecību. Panbaltijā būtu jānodibinā īsta Holivuda, kur atrastu darbu tūkstošiem aktiešu, gleznotāju, rakstnieku un komponistu. Mūsu laikos filmai tautu dzīvē piekrist svarīga audzinā-

4

šanas loma. Izglītības ministrija rūpētos, lai tautai tiek sniegta tikai tiešām vērtīgas filmas. Nacionālā filma stipri populārizētu Panbaltijas tautu kultūru arī ārzemēs.

51) Panbaltijas filmu rūpniecībai vajadzētu sadalīties trijās nacionālās nozarēs: latvju, lietuvju un igauņu. Katra filma tiktu uzņemta tajā valodā, kādā tā sarakstīta un ir tās autors, pie kam filmu dēmonstrējot uzraksti būtu liekami arī abās pārējās valodās.

52) Laikrakstu izdošanā Panbaltijas pilsoņiem tiktu atstāta pilnīga brīvība.

53) Panbaltijas valdībai būtu jāizdod savs oficiozs. Tam vajadzētu būt plaša apmēra dienaslaikrakstam, kas tiktu izlaists trijos izdevumos: latviešu, lietuviešu un igauņu valodās. Valdības oficiozam jābūt visplašākajam laikrakstam, kas sniedz sīku informāciju nevien par vietējo, bet arī par visas pasaules dzīvi. Redakciju vajadzētu ierīkot speciālā, modernā celtnē. Bez visplašākajiem telefona, radio—telegrafa un korespondencijas tīkliem visā pasaulē, redakcijas vajadzībām vajadzētu būt arī saviem aeroplāniem, automobiļiem, motocikletiem un t. t.

54) Panbaltijas satversmei jāgarantē saviem pilsoņiem visplašākā vārda un preses brīvība.

55) Visi parādi, ko pašvaldības, zemnieki, rūpnieki un visi citi pilsoņi nebūtu atmaksājuši Latvijas, Lietuvas, vai Igaunijas valstīm, pēc šo valstu apvienošanās tiktu dzēsti uz visie laikiem.

56) Nodokļi ir galvenais šķērslis, kas nospiež tautas un tamdēļ Panbaltijas valdības uzdevums būtu tos samazināt līdz pēdējai iespējamībai. Panbaltijas valdībai tas arī būtu viegli iespējams, jo pārkārtotā dzīve atvērtu valdībai daudz jaunu ienākumu avotu.

57) Panbaltijas budžetu vajadzētu iekārtot tā, lai ikgadus paliek zināms pārpalikums. Šo atlikumu vajadzētu uzkrāt nebaltām dienām, kad valsti piemeklē kaņš, neraža, vai cits posts. Valsts kasē vienmēr vajadzētu glabāties lielākām rezervēs zummām.

58) Tiesību un īpašuma brīvība Panbaltijas pilsoņiem dotu iespēju iekārtot savu dzīvi pēc pašu vēlēšanās un spējām.

59) Panbaltijas valdībai būtu jāpieliek visas pūles, lai Panbaltija kā politiskā, tā arī saimnieciskā ziņā būtu pēc iespējas brīvāka un neatkarīgāka.

Dzīve Panbaltijā ritētu drudžaini, enerģiski, un tās iekšējā

iekārta pavērtu viņas pilsoņiem visplašākās izredzes kā kultūras, tā arī labklājības laukā.

Sevišķi plašs darbalauks būtu inteliģencei un strādniecībai. Līdz ar vispārējās tautas labklājības uzplaukšanu, strauji attīstītos arī lauksaimniecība, zvejniecība un citas saimnieciskās nozares.

Panbaltijas lozungs būtu:

„Panbaltija tikai Latvju, Lietuvju un Igaunju tautām!”

II.

Panbaltijas part. darbības plāns

Kā Panbaltijas partija ies pie savu mērķu sasniegšanas

1) Panbaltijas partija necīnīsies pret partijām un atsevišķām tautas šķirām. Viņas mērķis — Latviešu, Lietuviešu un Igaunju tautu vispārējās labklājības nodrošināšana, un sakarā ar šo mērķi tā ies pilnīgi atsevišķu ceļu.

2) Panbaltijas partija sarīkos priekšlasījumus, izdos brošūras par Panbaltijas partijas mērķiem un Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu kopējiem ideāliem, kā arī izdos periodiskus laikrakstus un vispār atbalstīs rakstus, kas šīs trīs Baltijas tautas tuvinātu.

3) Panbaltijas partija sarīkos un organizēs arī dažādus svinīgus gājienus un sevišķi silti atsauksies uz Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu nacionāliem un kultūrēliem svētkiem.

4) Panbaltijas partija centīsies zem sava karoga apvienot visplašākās Latvju, Lietuvju un Igaunju tautu masas. Lai to panāktu, viņa attīstīs enerģisku un plašu propogandu.

5) Panbaltijas partija dibinās visā Latvijā lietuvju un igauņu valodu kursus.

6) Panbaltijas partija dibinās speciālus instruktoru kursus, kur tiks sagatavoti Panbaltijas partijas ideju izplatītāji tautā.

7) Panbaltijas partija atbalstīs Lietuvas un Igaunijas pilsoņus — lietuvjus un igauņus, kuŗi Latvijā būtu nonākuši bezizejas stāvoklī.

8) Panbaltijas partija centīsies panākt, lai Lietuvas un Igaunijas pilsoņiem — lietuvjiem un igauņiem — Latvijā tiktu atceltas darba kartiņas un uzturēšanās atļaujas nodoklis. To pašu viņa centīsies panākt arī Latvijas pilsoņiem — latviešiem Lietuvā, un Igaunijā.

9) Panbaltijas partija centīsies panākt, lai vispār starp Latviju, Lietuvu un Igauniju tiktu atceltas ārzemju pases.

10) Panbaltijas partija ņems dzīvu dalību Latvijas politiskā un sabiedriskā dzīvē. Piedalīsies Saeimas un pašvaldību vēlēšanā.

11) Kad Latvju tauta būs pietiekoši iepazīstināta ar Panbaltijas partijas idejām un Latvijas — Lietuvas — Igaunijas apvienošanas — Panbaltijas partija

centisies panākt, lai Latvijā tautas nobalsošanas cejā tiktu izlemts, vai Latvijai ir jāapvienojās ar Lietuvu un Igauniju vienā kopējā valstī. Viņa centisies panākt, lai Latvijas valdība vestu sarunas arī ar Lietuvas un Igaunijas valdībām, lai arī Lietuvā un Igaunijā tautas nobalsošanas cejā tiktu izlemts Baltijas valstu liktenis un apvienošanās jautājums.

12) Ja tauta izteiktu vēlēšanos par Latvijas, Lietuvas un Igaunijas apvienošanu, Panbaltijas partija centisies, lai tautas griba tiktu realizēta un Latvija, Lietuva un Igaunija tiešām apvienotos.

13) Panbaltijas partija atzīst visus Lietuvju un Igaunju tautu mērķus un centienus, ja tie nav naidīgi Latvju tautai un Latvijas, Lietuvas un Igaunijas apvienošanās idejai.

14) Panbaltijas partija atzīst, ka Viļņa ir Lietuvas senā galvaspilsēta, kuru Polija 1920. g. 9. oktobrī, laužot Suvalku līgumu, ar kuŗu Polija atzina Lietuvas valsti ar viņas galvaspilsētu Viļņu, ir okupējusi un līdz pat šim laikam nav vēl to atdevusi atpakaļ Lietuvai. Panbaltijas partija Viļņas jautājumā enerģiski atbalstīs Lietuvju tautu un līdz ar Lietuvju tautu cinīsies, lai Lietuvju tauta atgūtu Viļņu.

15) Panbaltijas partija sūtīs uz ārzemēm speciāli sagatavotus instruktorus, lai tie iedvestu ārzemēs dzīvojošos latviešos, lietuviešos un igauņos Panbaltijas idejas, organizētu tos kopā un apvienotu zem Panbaltijas karoga.

16) Panbaltijas partija sarīkos dažādas ekskursijas, sevišķi jaunātnes, uz Lietuvu un Igauniju. Tāpat viņa aicinās lietuviešus un igauņus viesoties Latvijā, lai lietuvju un igauņu sabiedriskie darbinieki, diplomāti, zinātnieki, mākslinieki un armiju virsnieki būtu pastāvīgi Latvijas viesi.

17) Pēc Latvijas, Lietuvas un Igaunijas apvienošanās, Panbaltijas partija uz visiem laikiem paliks nomodā, lai nekad netiktu pārkāpti Panbaltijas satversmes panti, kuŗi sargā šo tautu brīvību, labklājību, nacionālo godu, kultūru un visu triju tautu draudzīgo un miermīlīgo sadzīvi.

III.

Latvji, Lietuvji un Igaunji!

Ir pienācis pēdējais laiks, kad trīs Baltijas tautas vairs nedrīkst viļcināties, kad beidzot reiz jāpierāda sava griba. Dzīve ir kļuvusi tumša, drūma un bez cerībām. Strādnieku, zemnieku un inteliģences stāvoklis ar katru dienu kļūst smagāks un neciešamāks. Algas tiek samazinātas, nodokļi aug, darbu gandrīz vairs nevar atrast. Vai ilgi vēl tas tā turpināsies, vai ilgi vēl mēs tik glēvi nolūkosimies uz šo postu, uz mūsu labklājības un kultūras sabrukumu?!

Partijas ar savstarpējām cīņām un šauro politiku ir novedušas tautas bezizejas stāvoklī. Tautu vadoņi vairs nedod ne vismazāko cerību, un arī paši vairs netic gaišākai nākotnei.

Starptautiskā politika satricināta, miers apdraudēts un pasaule iet ceļu, kas ikmirkli var izvērsties katastrofā. Nekad vēl Baltijas valstu neatkarība nav bijusi tik apdraudēta kā patreiz.

To visu vērā ņemot, Latvju, Lietuvju un Igaunju tautas tiek aicinātas kopējā, valdzinošā un grandiozā darbā — radīt jaunus pamatus šo triju tautu dzīvē. Sajā darbā tiek aicinātas mūsu tautu visplašākās aprindas: inteliģence, strādnieki, zemnieki un visi, kas ilgojas pēc gaišākas, labākas dzīves.

Zemnieki, strādnieki, inteliģence, jaunātnie, atbalstat šo cēlo un svēto darbu! Ja mēs parādīsim savu enerģiju — dzīve tiešām kļūs tāda, kādu mēs to vēlamies!

Tiesība ņemt dalību Panbaltijas partijā tiks dota vienīgi latviešu, lietuviešu un igauņu tautību pilsoņiem. Profesija, izglītība un sabiedriskais stāvoklis nekrit svarā. Latvijas — Lietuvas — Igaunijas apvienošanas darbā tiek aicināti visi, visplašākās latvju, lietuvju un igauņu tautu aprindas — sākot ar vienkāršāko strādnieku līdz vispopulārākajam politiķim un sabiedriskam darbiniekam!!

Panbaltijas partijas dibināšanas komiteja pēc partijas statūtu izstrādāšanas un apstiprināšanas Rīgas Apgabaltiesā sasauks Panbaltijas partijas idejas piekritēju pirmo sapulci, kur tiks pieņemti biedri un ievēlēta centrālkomiteja.

Panbaltijas partijas centrālkomitejas vēlēšanā varēs ņemt dalību visi latvieši, lietuvieši un igauņi, kuŗi piekrit Panbaltijas partijas idejai

Sapulces diena un vieta sīki tiks izsludināta laikrakstos un afišās.

PANBĀLTIJAS PART. DIB. KOMITEJA.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307070006

Cena 30 sant.

9. MAI 1933